

Rana
kommune

Budsjett og økonomiplan 2027 - 2030

Kommunestyret 16.juni 2026

Rana
kommune

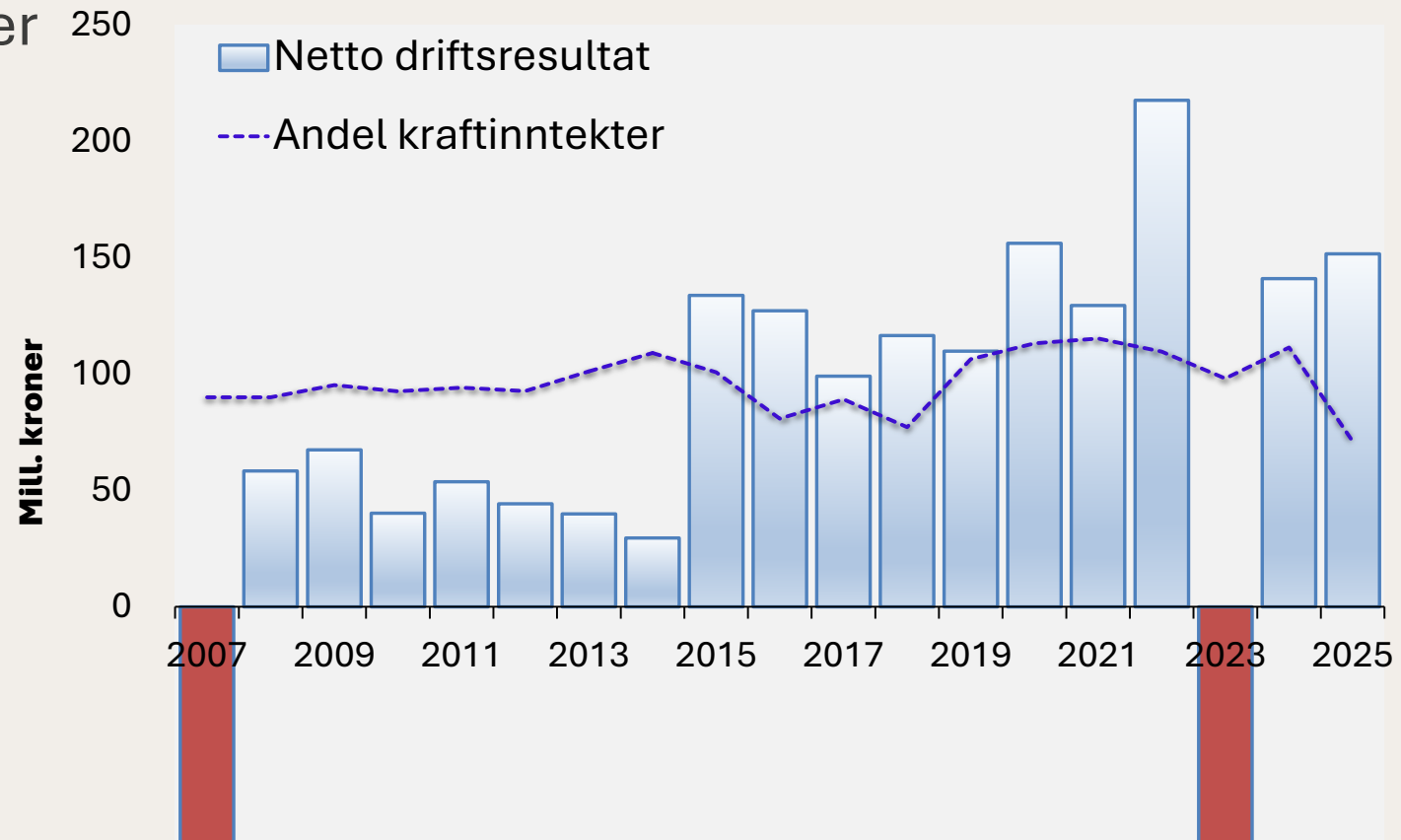
Status

Kunnskapsbasert og god styring i snart 20 år

- Langsiktighet – spesielt investeringer
- Økonomiske handlingsregler
- Kommunikasjonsstrategi
- God samhandling mellom administrativt og politisk nivå.
 - ✓ Kontinuitet og etablerte møtepunkter
 - ✓ Årlige budsjettsamlinger fra 2012

➤ **Vi har tenkt langt og gjort nødvendige grep i tide**

Slår full alarm om økonomien i Rana kommune: – I ferd med å havarere

Økonomisjef i Rana kommune, Torstein Karlsen, mener det blåser opp til orkan, og frykter at kommuneøkonomien kan være i ferd med å havarere. Foto: Øyvind Bratt

RanaBlad

Den største utfordringa han har hatt gjennom sine år i kommunestyret i Rana, er beskrivelsen Geir Waage gir av den kommende budsjett- og økonomiplanprosessen. Foto: Øyvind Bratt

Må omstille for **drøyt 50 millioner kroner** fram til 2028, hvorav 18,5 millioner kroner skulle tas inn gjennom tiltak som ikke er direkte knyttet til strukturkutt.

Nesten 20 millioner kroner skulle tas gjennom ny oppvekststruktur, Det uløste omstillingsbehovet i sektoren er 23,9 millioner kroner. Foto: Øyvind Bratt

Budsjettopplegget var ikke bærekraftig på sikt

- Negativt netto driftsresultat (- 50 mill. kr)
- 130 mill. kr lavere enn måltallet på 3,0 prosent
- Ekstreme nedbørsmengder
 - ✓ 60 mill. kr i reduserte inntekter og økte utgifter
- Redusert egenkapital til investeringer
- Økt bruk av disposisjonsfondet
 - **Investeringsplanen var for høy**
 - **Omstillingstakten for lav**

Tiltak ble iverksatt

- ✓ Investeringsplanen ble redusert til 1,8 mrd. kr
 - ✓ Egenkapital økt til 90 mill. kr – gjeldsgraden holdes under 100 prosent
 - ✓ Omstillingsbehovet økt fra 60 mill. kr til 140 mill. kr
 - ✓ 200 mill. kr i bruk av premiefond
- **I tillegg endrede forutsetninger 2.halvår**
- ✓ Økte pensjonsutgifter på 20 mill. kr fullfinansiert av staten
 - ✓ Ekstraordinært utbytte, økt integreringstilskudd, avkastning plasseringer, økt skatteinngang og realøkning i frie inntekter (RNB)
 - ✓ Tilskuddet til Avinor ble utsatt til 2026 (70 mill. kr)

Ressursene utnytted dårligere

Effektivitet i kommunene

Senter for økonomisk forskning (SØF) har utarbeidet beregninger for effektiviteten i de kommunale tjenestene.

Metoden sier noe om den enkelte kommunes effektivitet i forhold til beste etablerte praksis.

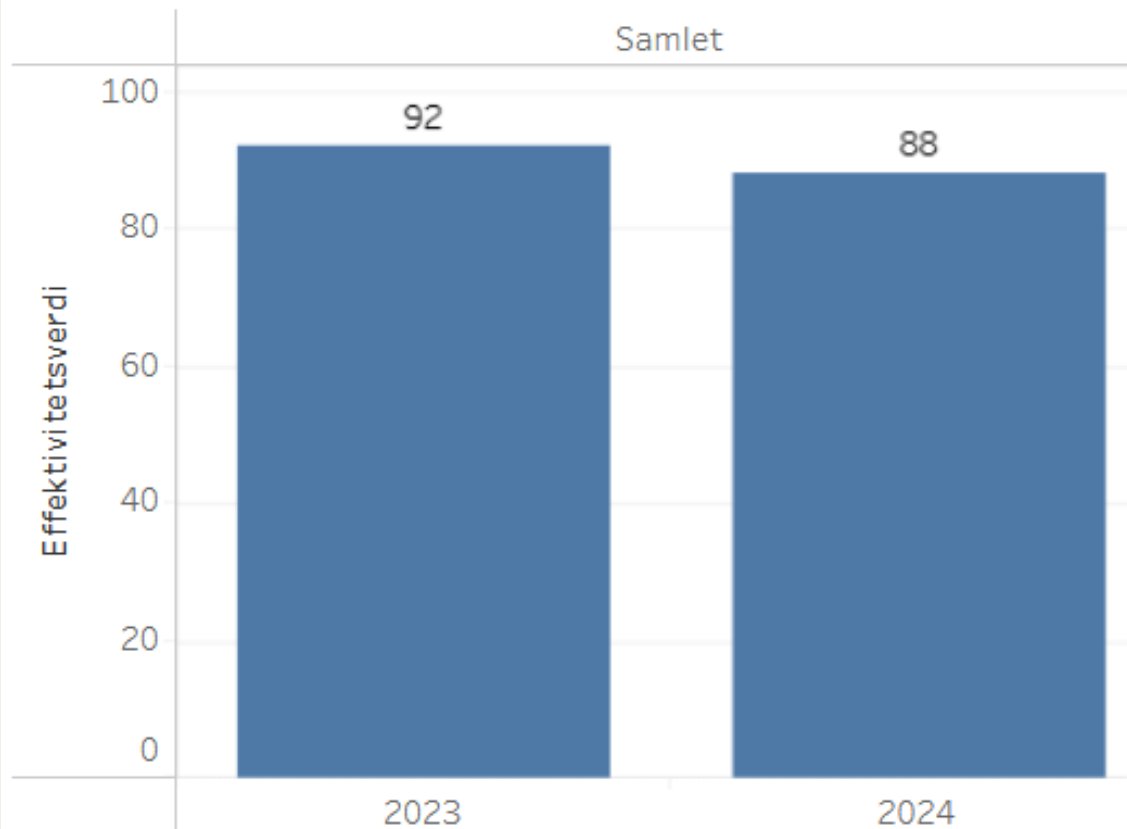
Rana 2024 (2023):

- Barnehage 86 (94)
- Grunnskole 83 (88)
- Pleie og omsorg 92 (93)

Resultater 2023 og 2024. Rana

Ikke alle kommuner har verdi for alle tjenestoområder ett eller begge år.

Fortsatt befolkningsnedgang

1.kvartal	2026	2025	2024
Fødte	51	64	62
Døde	76	73	69
Fødselsunderskudd	-25	-9	-7
Innflytting	132	163	135
Utflytting	138	165	134
Nettoflytting	-6	-2	1
Sum endring 1.kvartal	-31	-11	-6
<i>Sum år</i>	?	-83	-67

- 1.7.2026 → grunnlag for inntektssystemet 2027.
- Skatt og rammetilskudd 2026: snitt **80 000 kr per innbygger**.

Igjen rekordhøy fyllingsgrad

- **Økte konsesjonskraftinntekter?**
 - Budsjett 2026: + 15 mill. kr
 - Fortsatt usikkerhet for året
- **Reduserte eiendomsskatteinntekter fra kraftanlegg**
 - 10 mill. kr i 2026
 - Hva med 2027?
- **Utbytte fra Helgeland Kraft?**
 - Forslag til utbytte 22 mill. kr lavere enn budsjettet.
- **Kraftinntektene utgjorde 70 mill. kr av resultatet i 2025**
 - Regnskap 2024: 111,3 mill. kr
 - Budsjett 2026: 102,4 mill. kr

Rana
kommune

NVE

Magasinstatistikk

Ukesoversikt

Data og
Informasjon

Magasinstatistikk (%)

Fyllingsgrad (uke
23, 2026)

74,7 %

Endring siste uke
+6,7 prosentpoeng

Velg område

NO4

- Velg alt
- NO1
- NO2
- NO3
- NO4
- NO5

Fyllingsgrad (%) NO4, 2026

100 %

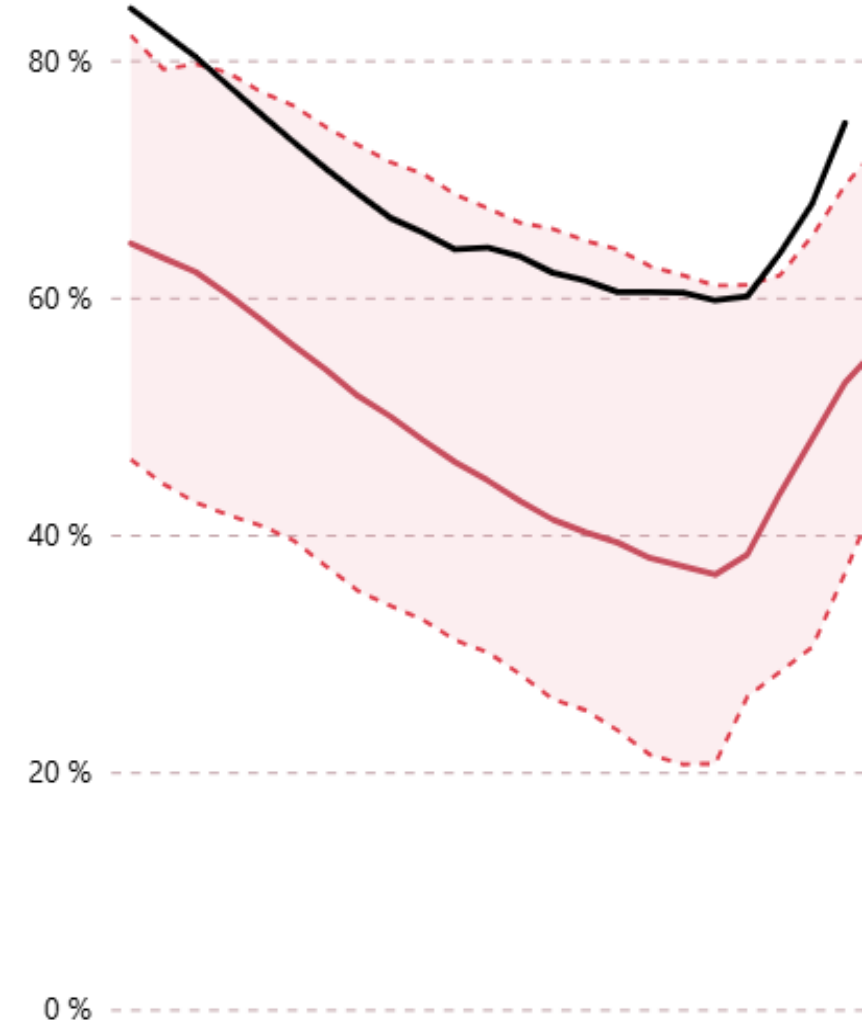
80 %

60 %

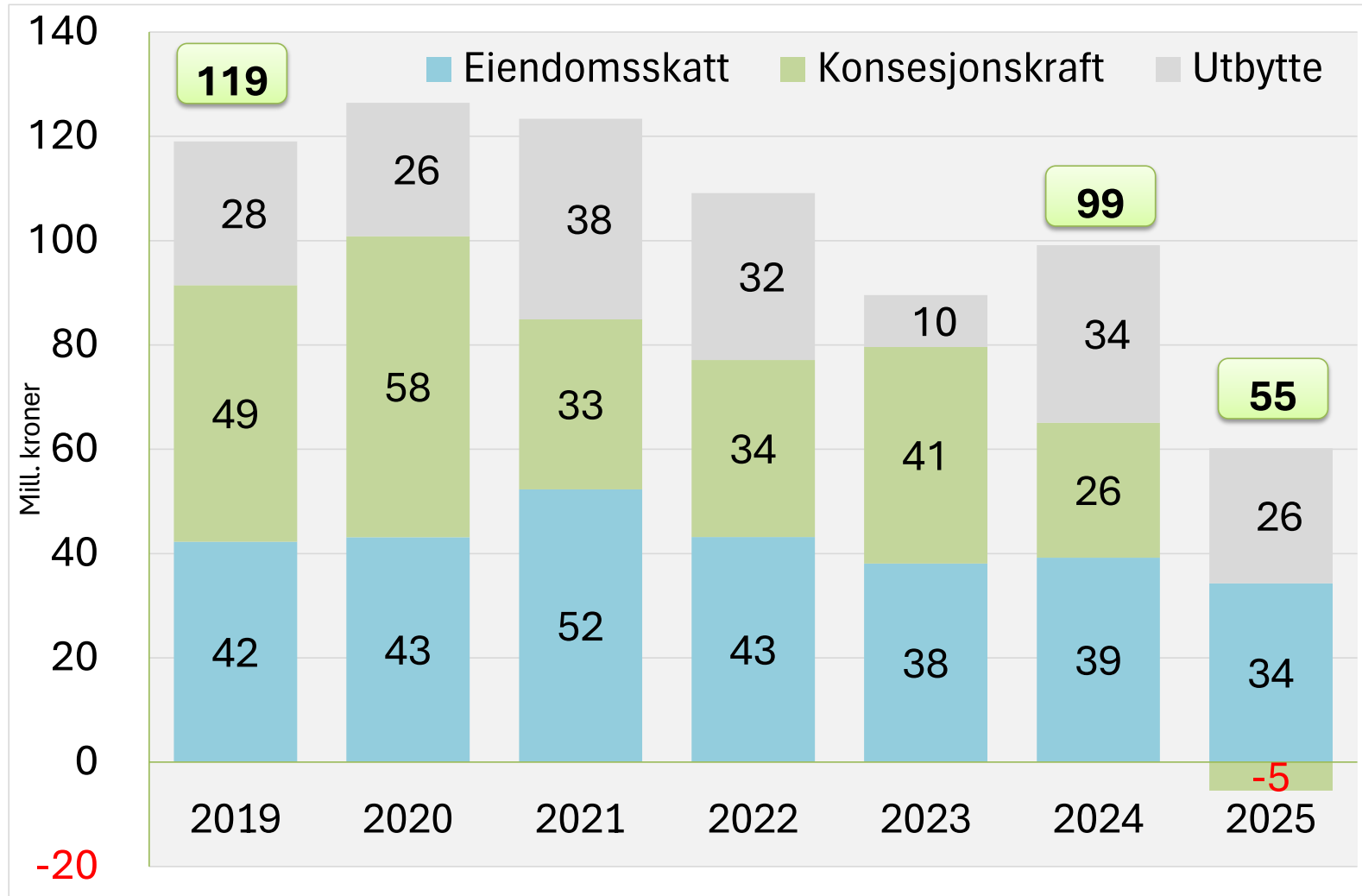
40 %

20 %

0 %

Kraftinntektene går ned

 Rana kommune

2025 kroner

Finansdepartementet

Revidert nasjonalbudsjett 2026:

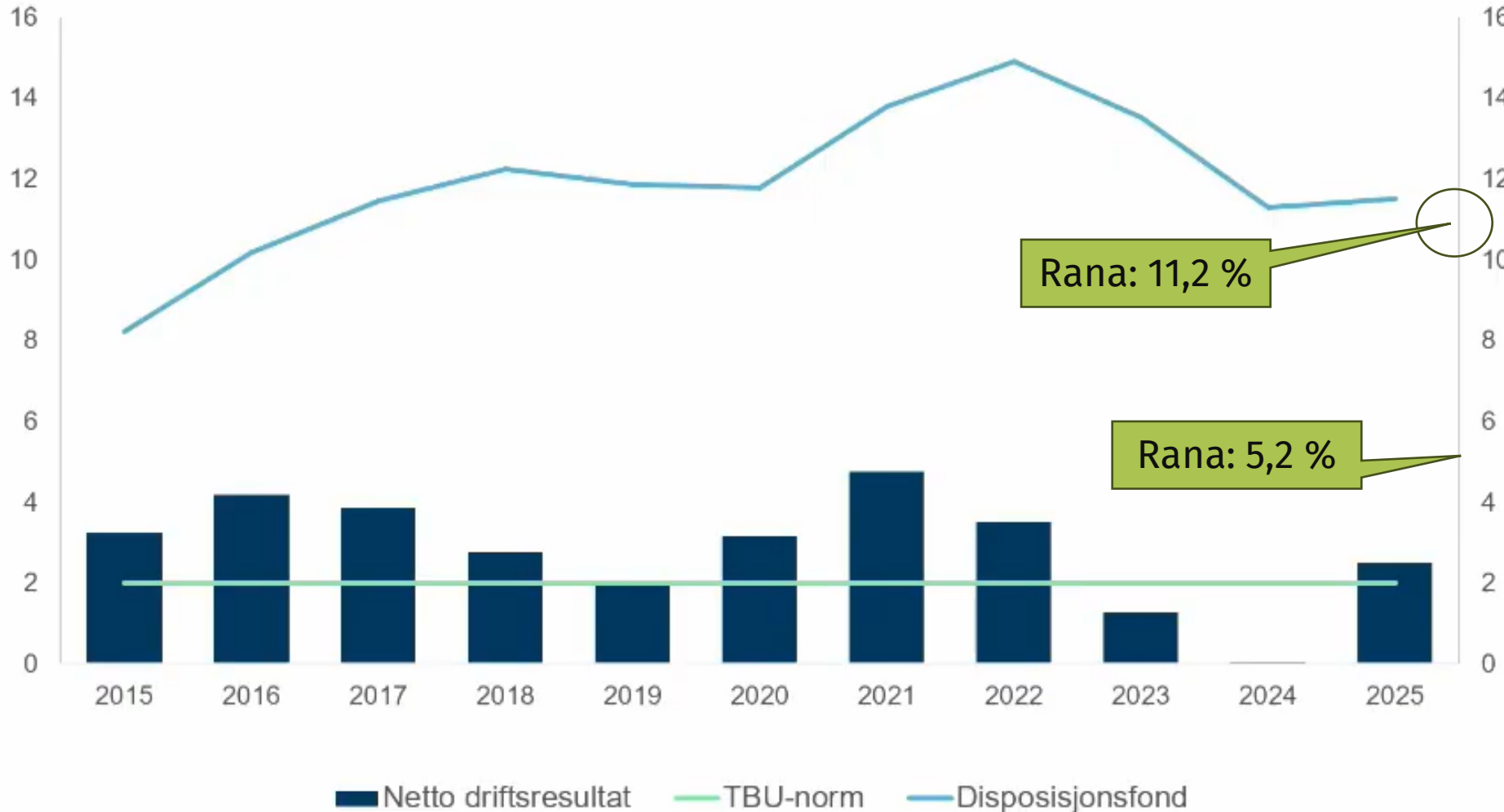
Bevarer Norges gode utgangspunkt i en urolig verden

Finansminister Jens Stoltenberg (Ap)

12. mai 2026

Bedre resultater i 2025, gode utsikter for 2026

Fremdeles store disposisjonsfond

Stort strekk i laget – 1 av 4 kommuner har negativt resultat både i 2024 og 2025

Sterk inntektsvekst i 2025 og 2026

Ingen hjelp å få fra staten

Oppsummert RNB og Kommuneproposisjonen

2026

- **3,2 mrd. kr i økte inntekter**
 - høyere skatteinngang enn anslått
- **3,3 mrd. kr i økte utgifter**
 - Økt lønns- og prisvekst fra 3,5 til 4,1 prosent (deflator)
- **0,6 mrd. kr i lavere demografiutgifter enn lagt til grunn**
 - ✓ **Økt handlingsrom på 0,5 mrd. kr**

2027

- **Økning i frie inntekter på 3,5 – 4,0 mrd. kr**
 - Økte demografiutgifter på ca. 3,0 mrd. kr
 - **Økt handlingsrom på 0,5 – 1,0 mrd. kr**

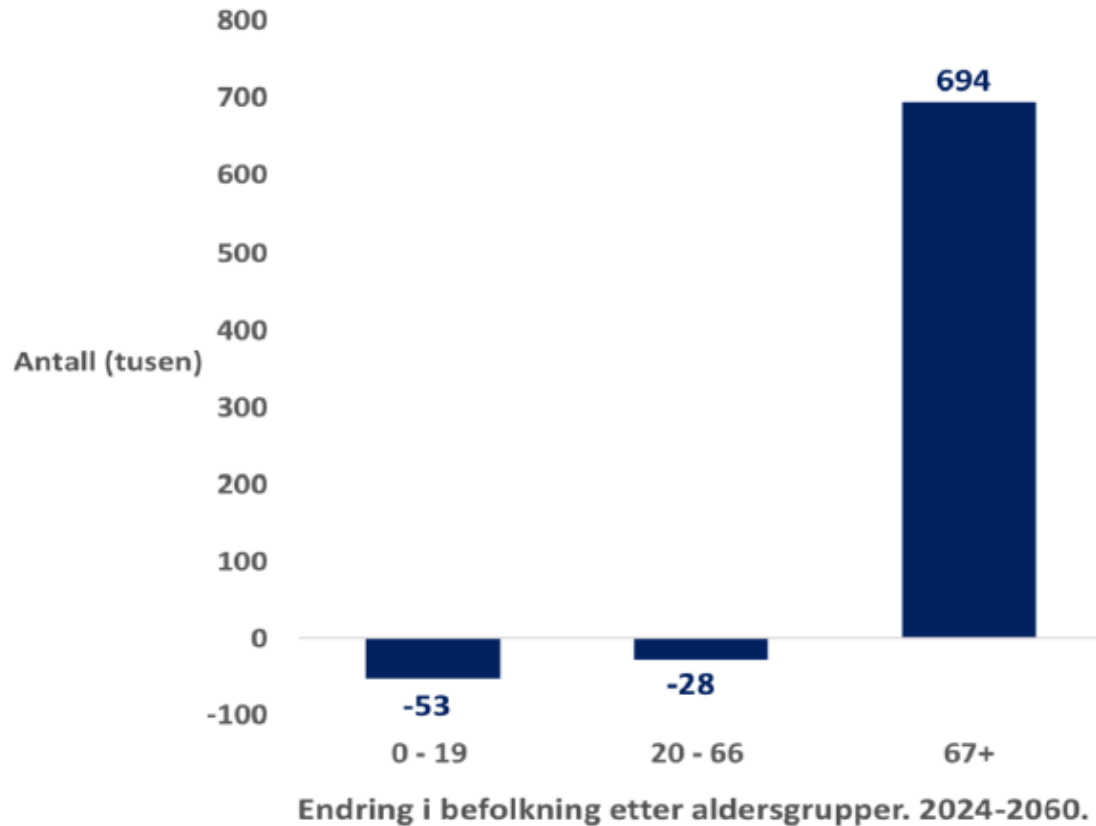

2050
2040
2030
2027

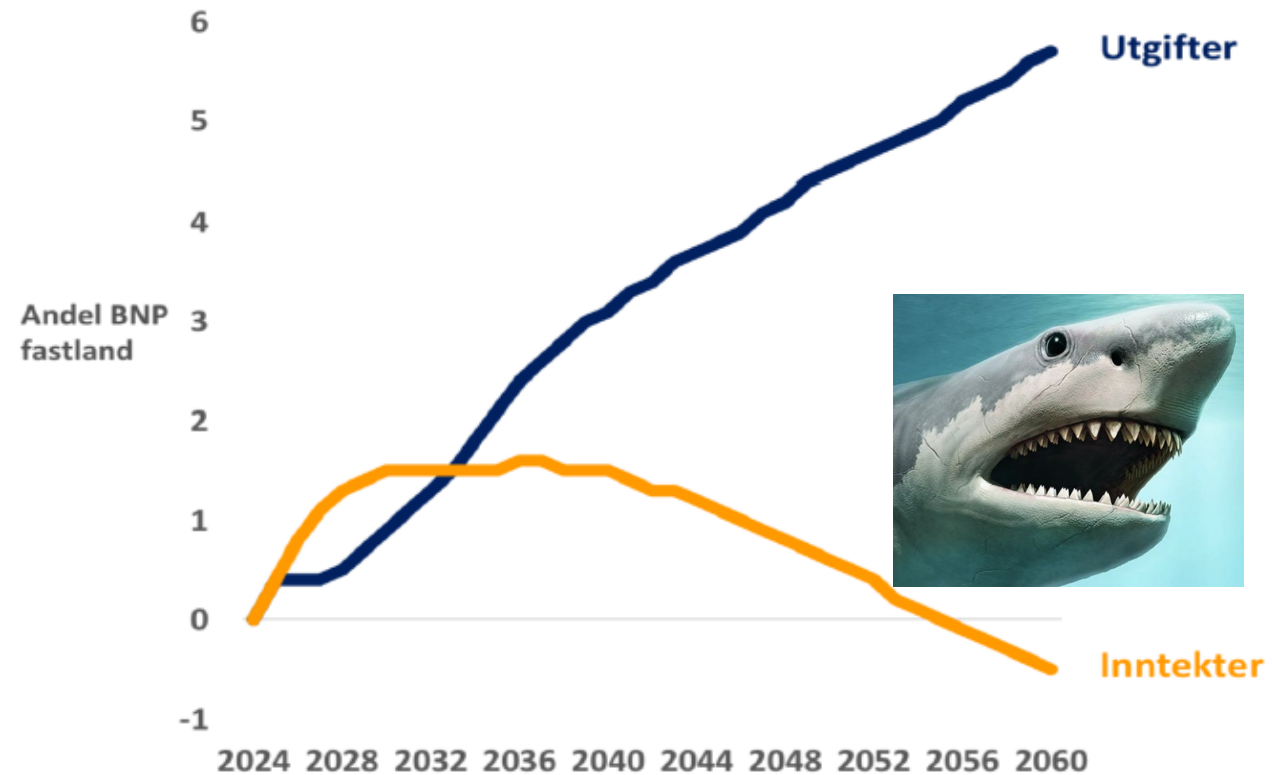
Hva møter oss i
framtiden?

Perspektivmeldingen

Færre i arbeidsdyktig alder –knapphet på arbeidskraft

«Haikjeften» -over tid høyere vekst i utgifter enn inntekter

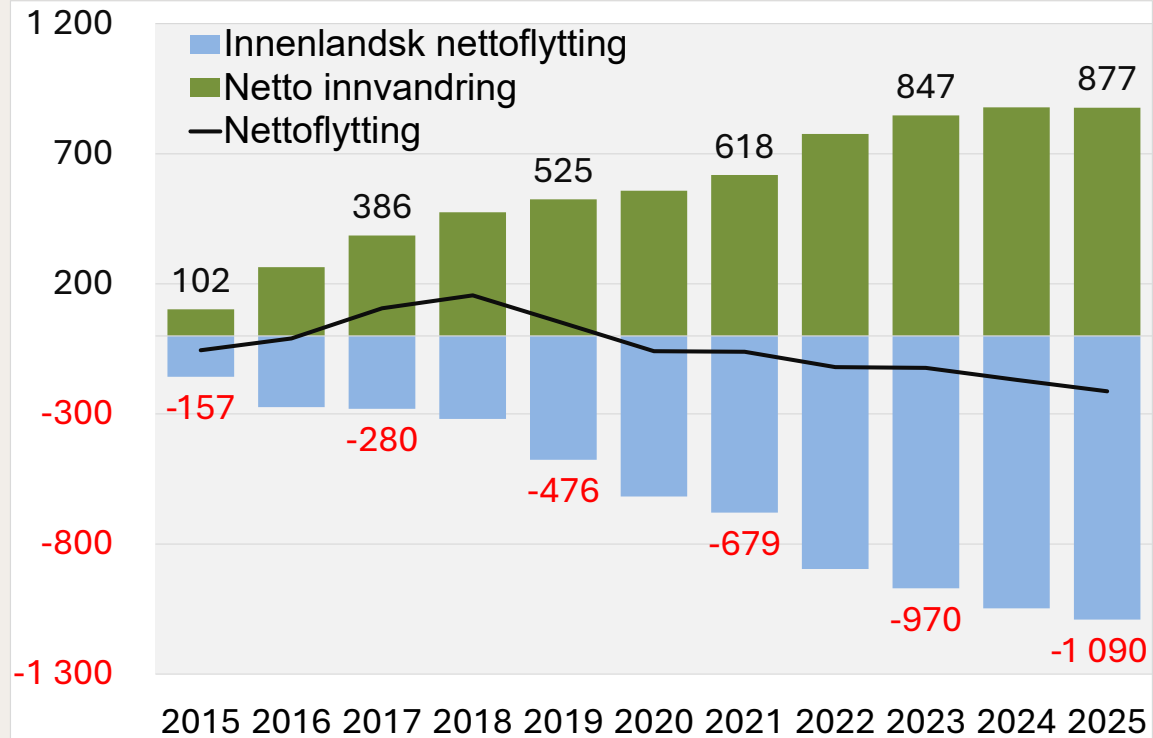

Rana kommunes rekrutteringsutfordring

- 175 arbeidsledige per mai
 - Utgjør 1,3 prosent av arbeidsstyrken
 - Dette er tilgjengelig arbeidskraft for hele næringslivet i kommunen.
- 138 ledige stillinger i Rana (finn.no)
- Helse og mestring mangler 100 årsverk i dag
- I tillegg har Rana kommune en høy andel uføre og personer i utenforskap – en mulig arbeidskraftreserve

Alvorlige rekrutteringsproblemer i Nordland

Publisert 20. mai 2026

Navs bedriftsundersøkelse 2026 Nordland

Rekrutterings- utfordringer

24 %

av virksomhetene
i Nordland har hatt
rekrutterings-
utfordringer i 2026

7 % av virksomhetene ansatte
noen med lavere eller annen
formell kompetanse -
mens 17 % fikk ikke ansatt noen
i det hele tatt

Mangel på arbeidskraft

Nordlandsvirksomhetene
kunne ansatt

2 973

flere i 2026 om de fikk
tak i personer med rett
kompetanse

Sysselsettings- forventninger

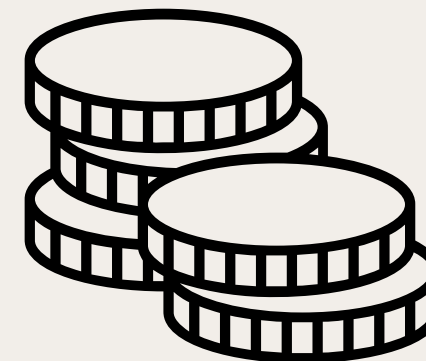
18 %

er nettoandelen
virksomheter som
venter økt
sysselsetting det
kommende året

28 % venter å være flere
ansatte om ett år -
mens 10 % tror de vil være
færre ansatte

Inntektssystemet gir NETTO utjevning

- Inntektssystemet fra staten gir netto utjevning:
 - + Økt behov i pleie og omsorg
 - (**MINUS**) redusert behov blant barn og unge
 - = **Rammeoverføringen fra staten**
 - Staten forutsetter at kommunen **flytter krone for krone** mellom tjenesteområdene ettersom behovet forandrer seg
- **En stor utfordring for store deler av kommune-Norge**
– også for Rana

Modell for økonomisk handlingsrom

Modellen forsøker å gi et samlet bilde av kommunens økonomiske situasjon og handlingsrom.

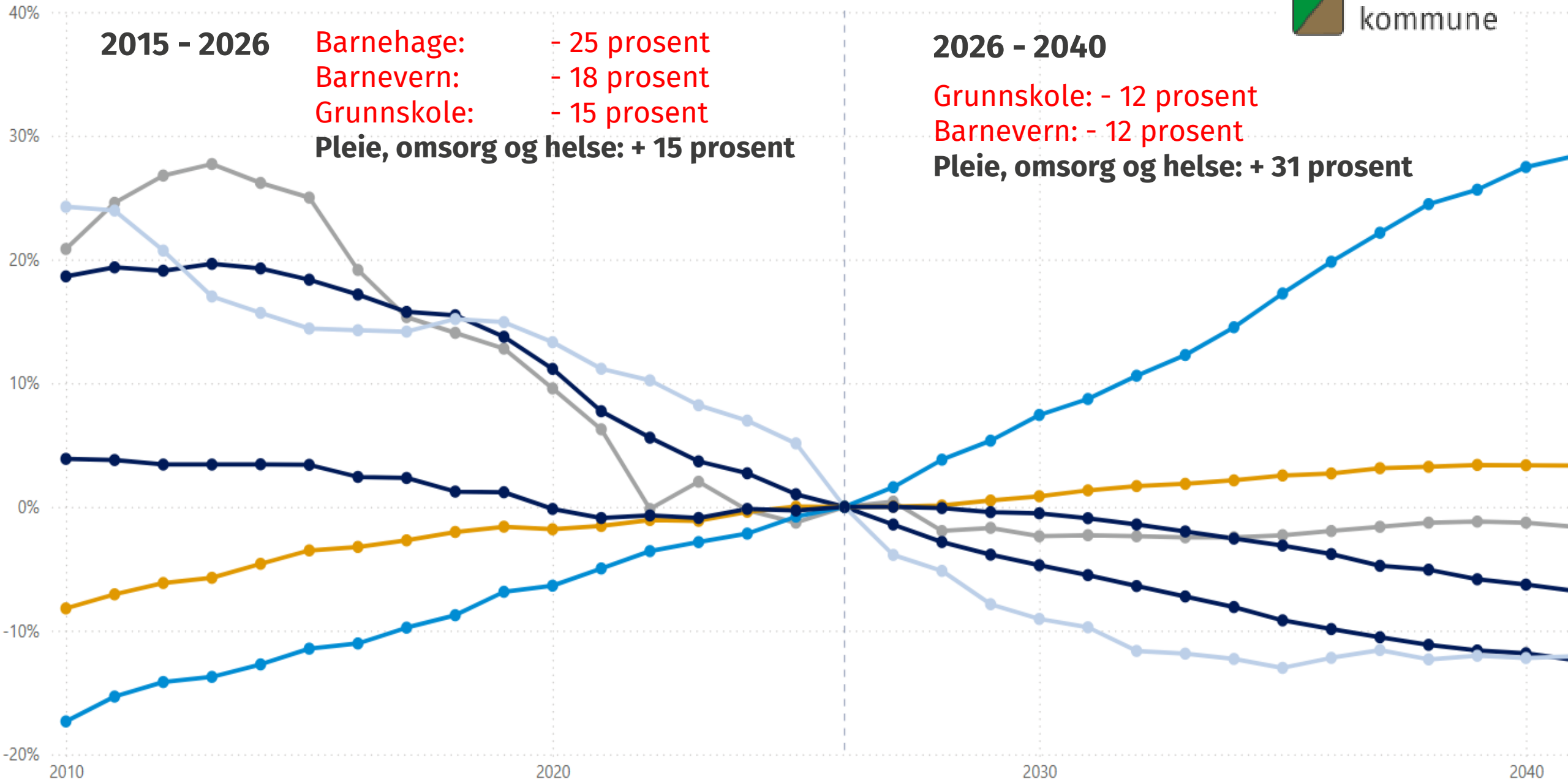
<https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/inntektssystemet/okonomisk-handlingsrom/>

Modell for fremskrivning av demografiutgifter

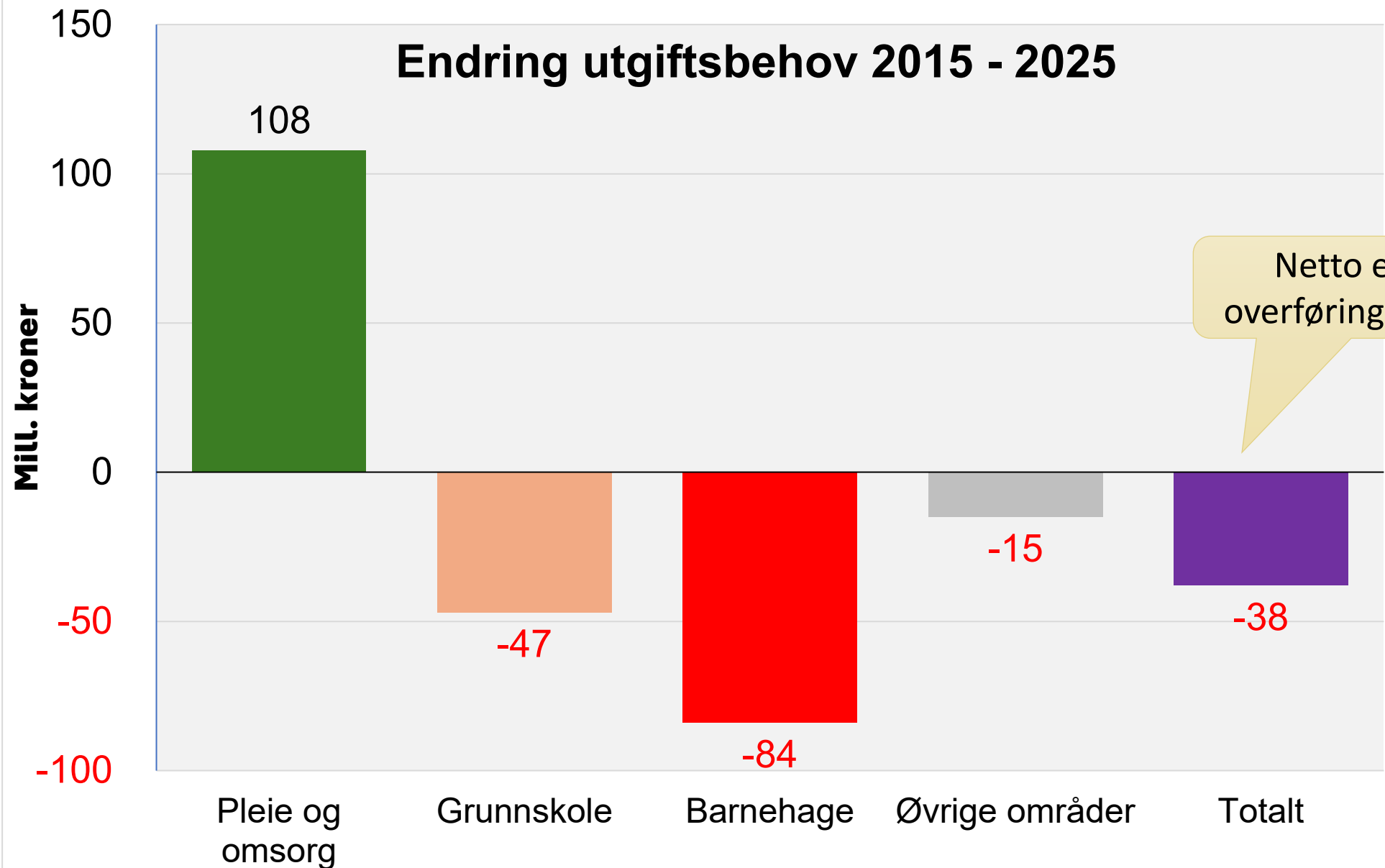
TBU har utviklet en ny modell som viser hvordan befolkningsutviklingen kan forventes å påvirke kommunens fremtidige utgifter.

<https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/inntektssystemet/demografimodell/>

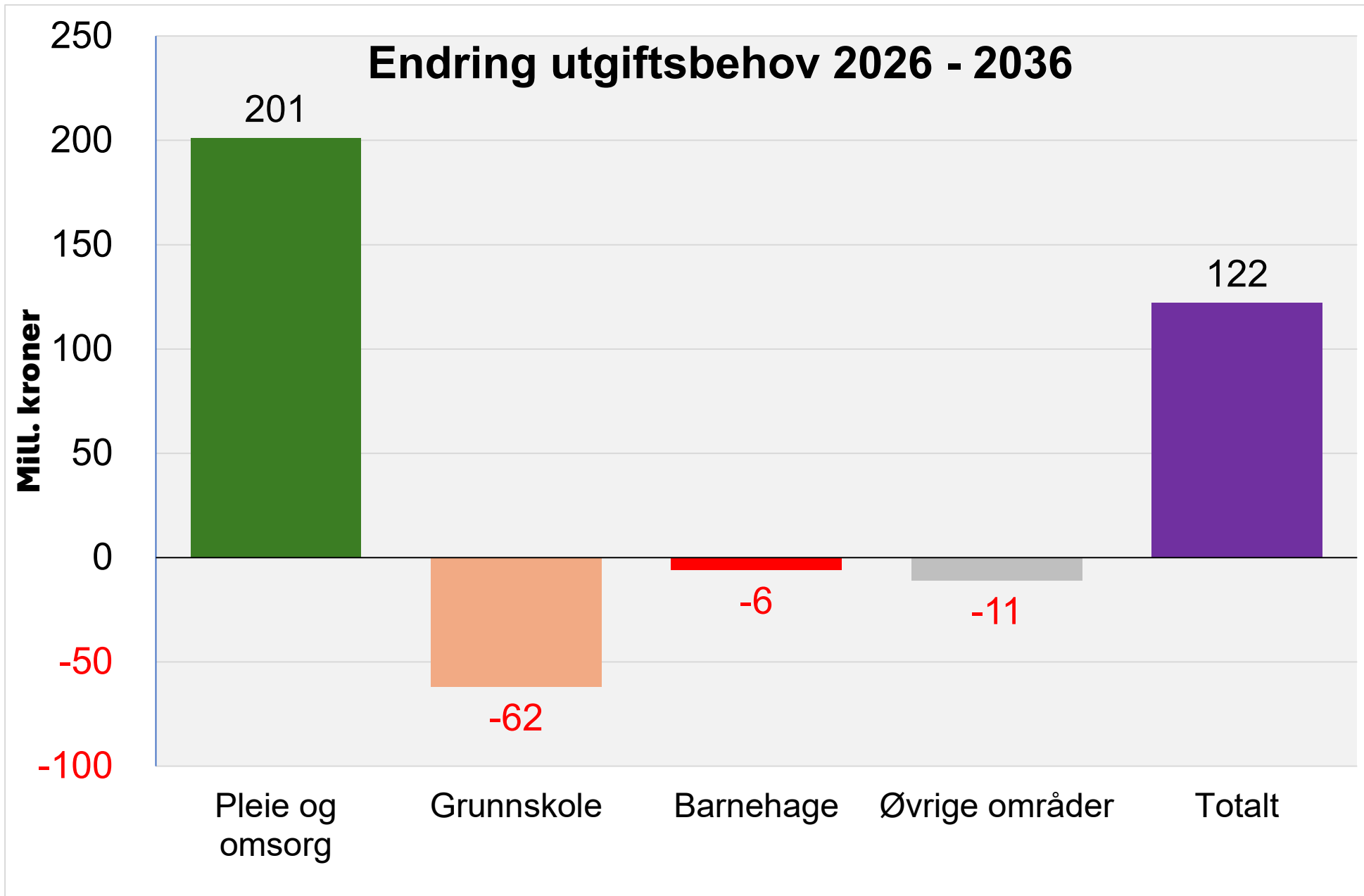
Endring utgiftsbehov 2015 - 2025

Rana kommune

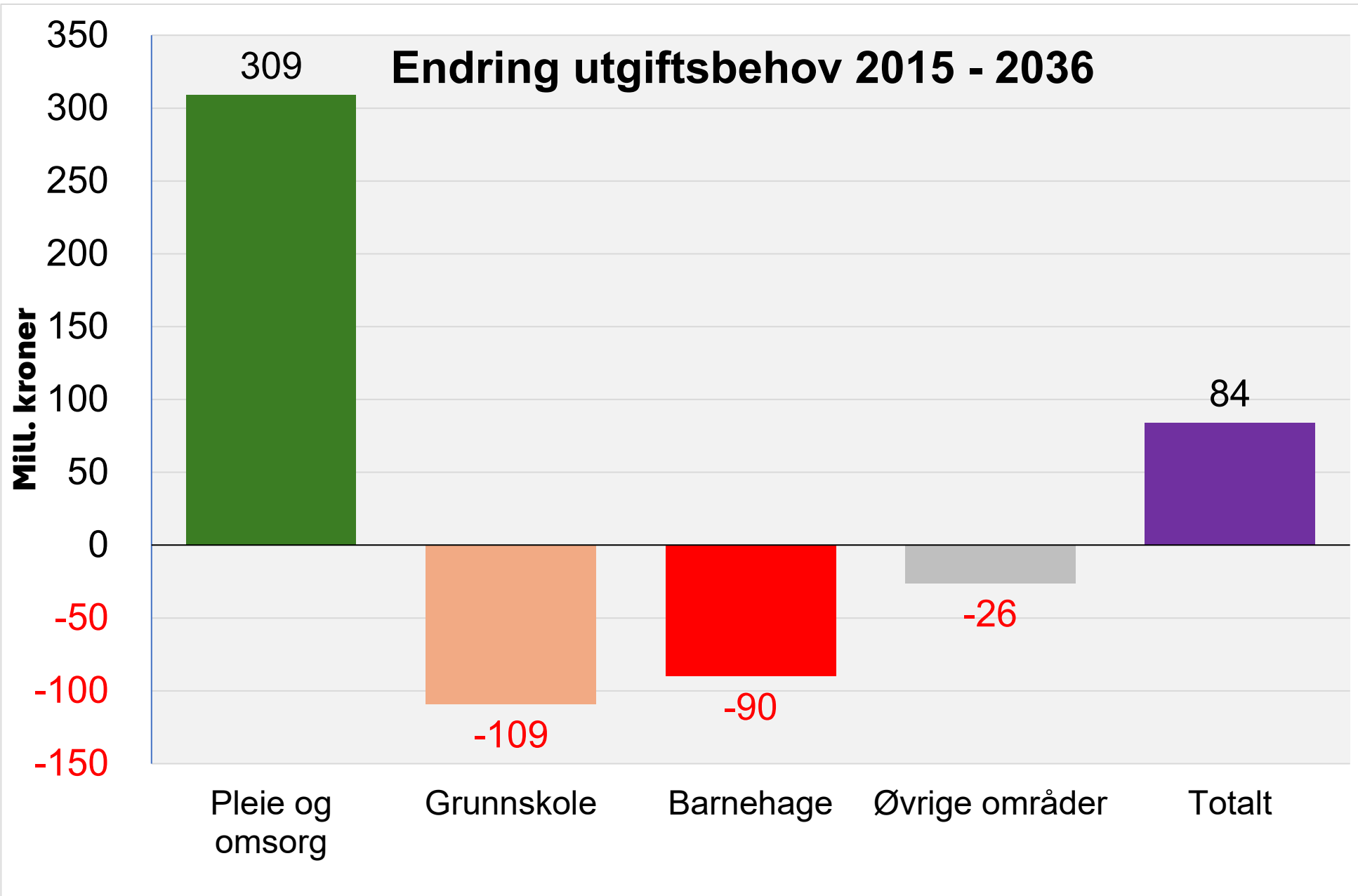
Netto endring overføring fra staten

Rana kommune

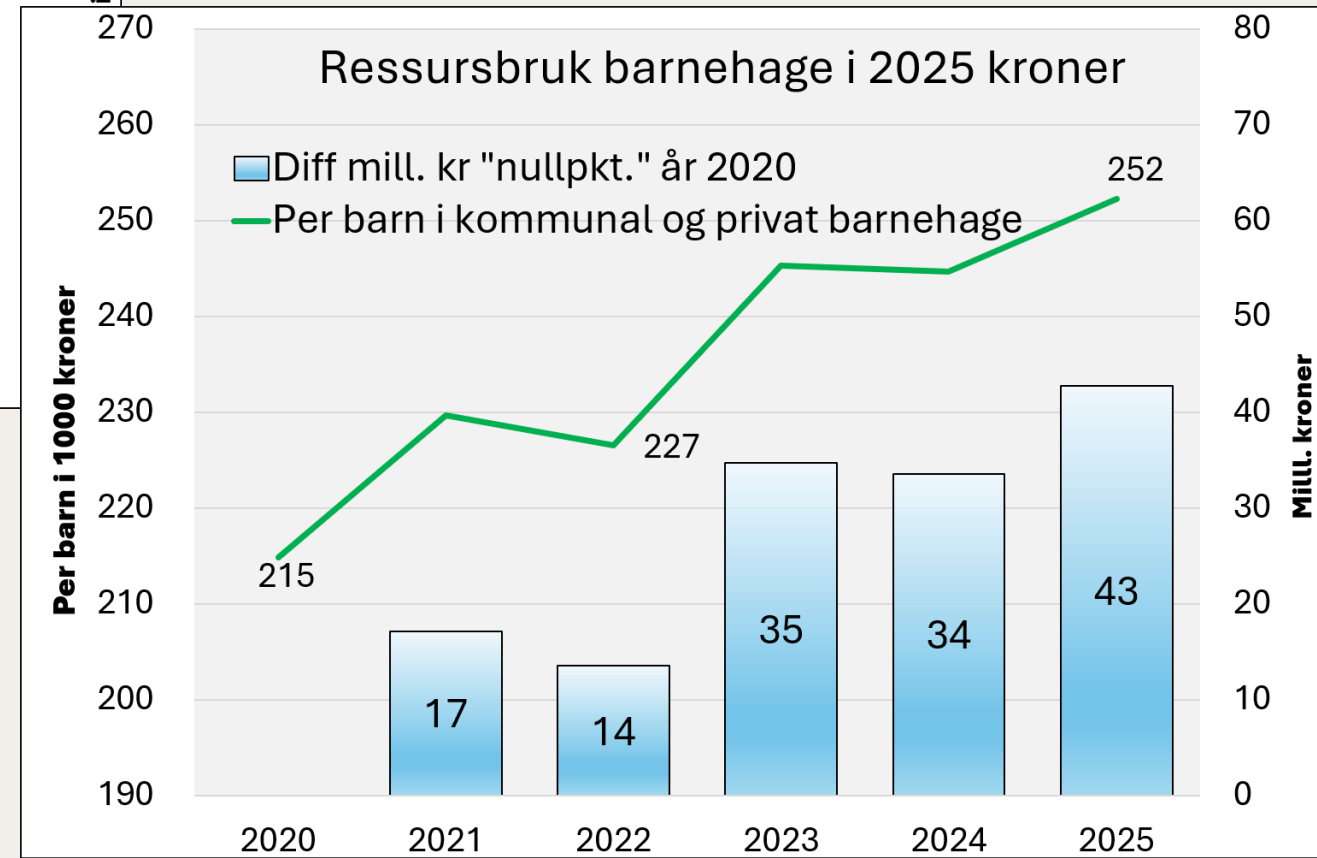
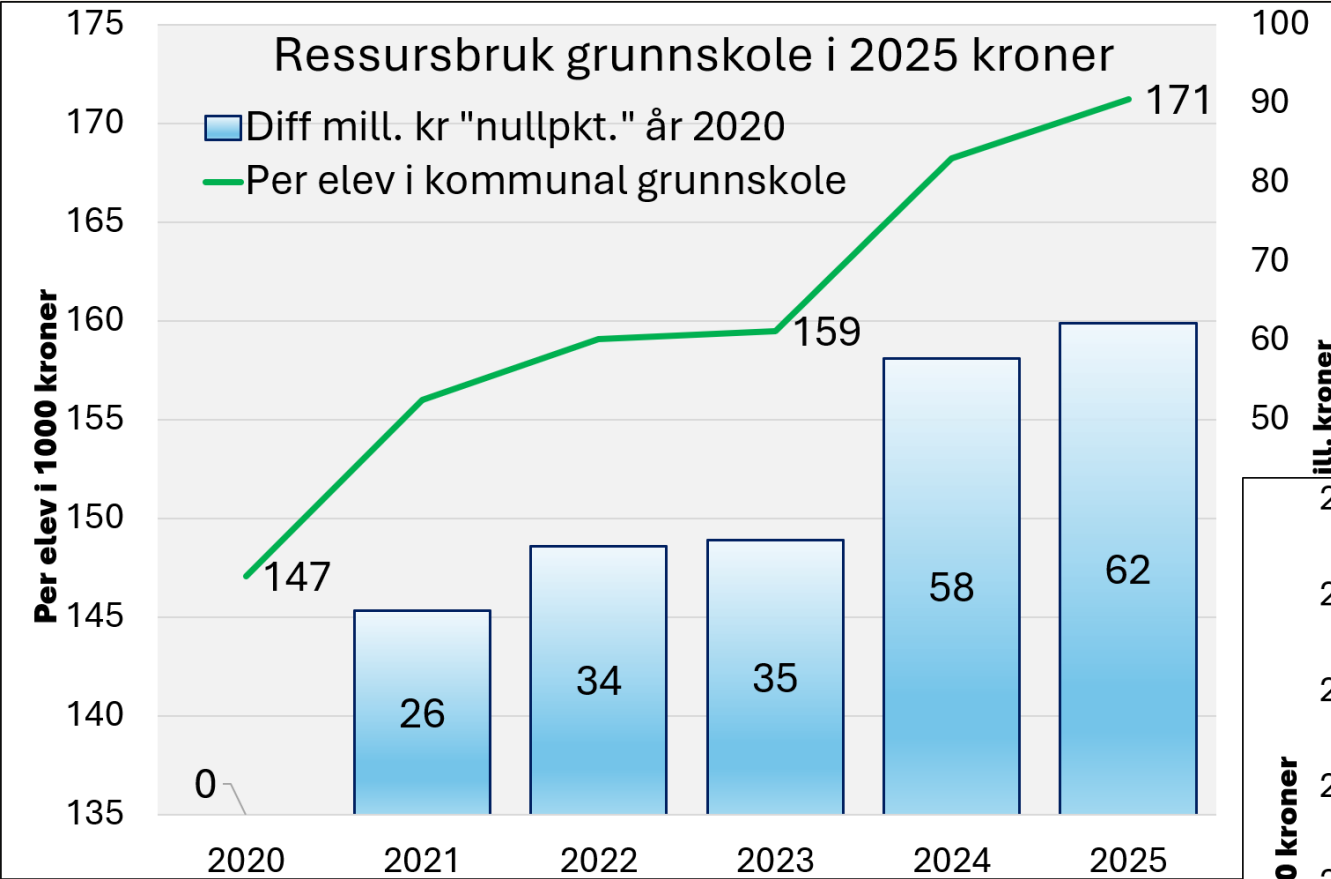

Rana kommune

Barn og unge prioriteres

Rana kommune

Kilde: SSB/KOSTRA

Rana
kommune

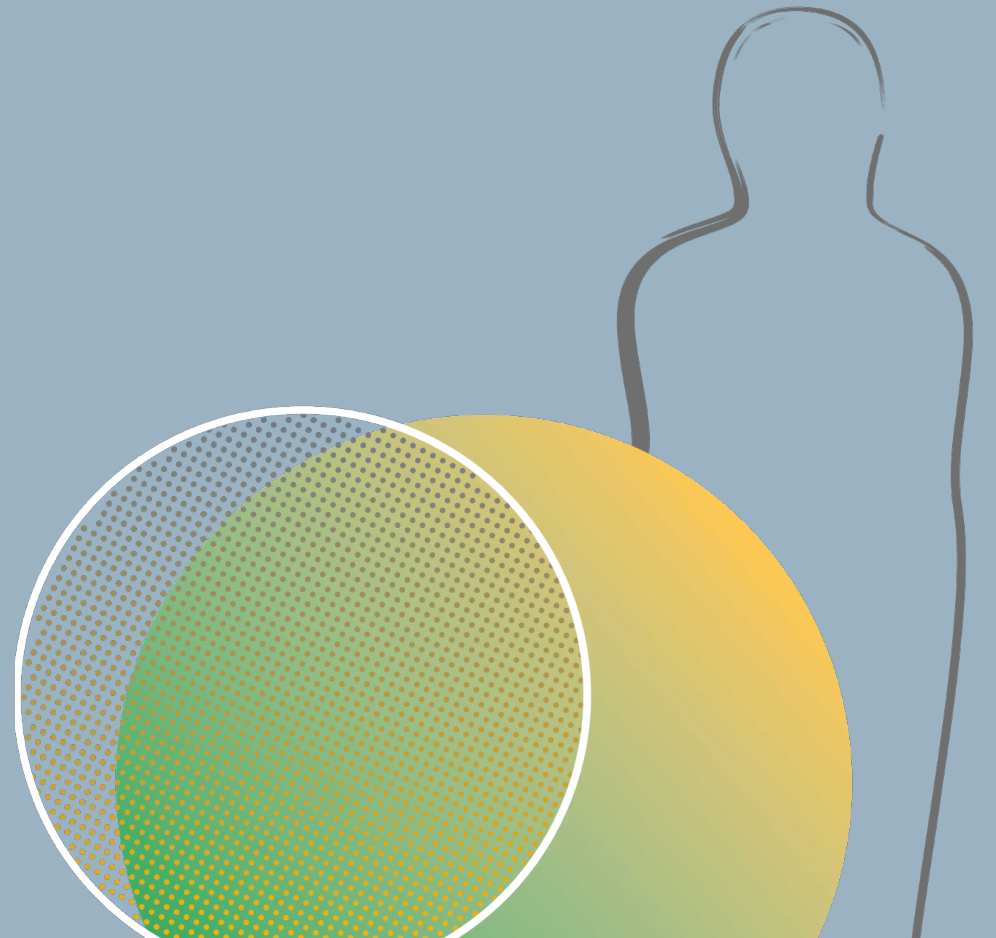
Budsjett og økonomiplan 2027 - 2030

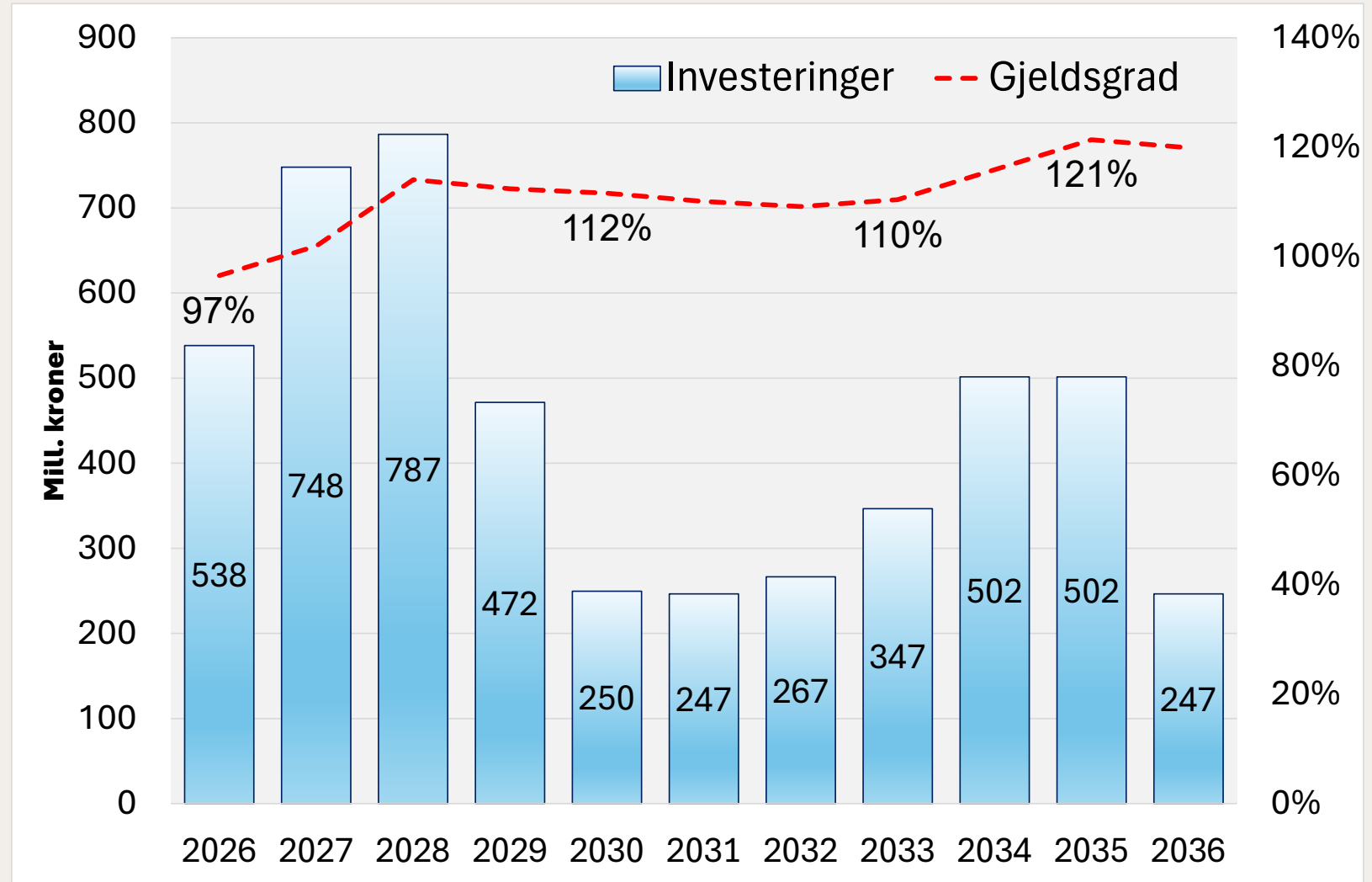

Illustrasjon: local as

Investeringer

Investeringskisse 2026-2036

Investeringskisse 2027 - 2030

- Solsiden bo- og aktivitetssenter 940 mill. kr
- Arealoptimalisering egne/leide bygg 400 mill. kr
- Vann avløp 360 mill. kr
- Brannstasjon 180 mill. kr
- Botilbud- MTA 50 mill. kr
- Kommunale veier 48 mill. kr
- Samlokalisering drift infrastruktur 30 mill. kr
- Øvrige prosjekt 247 mill. kr
 - Kritiske inv., led lys, trafikkikkerhetstiltak mv.

➤ **Totalt 2 255 mill. kr**

- Da er ingen store investeringer i skole- og barnehagebygg med

Illustrasjon: local as

Solsiden

▪ Brutto investering på 1 200 mill. kr

- Økt fra 1 032 mill. kr til 1 200 mill. kr (+ 168 mill. kr)

▪ Finansiering (47 % lånefinansiert)

- Momskompensasjon 240 mill. kr
- Husbanken 400 mill. kr
- Bruk av lån 560 mill. kr

➤ Øker gjeldsgraden isolert sett med 20 prosent

➤ Økte renter og avdrag på 40 mill. kr som må dekkes av drifta – hvert år!

Illustrasjon: local as

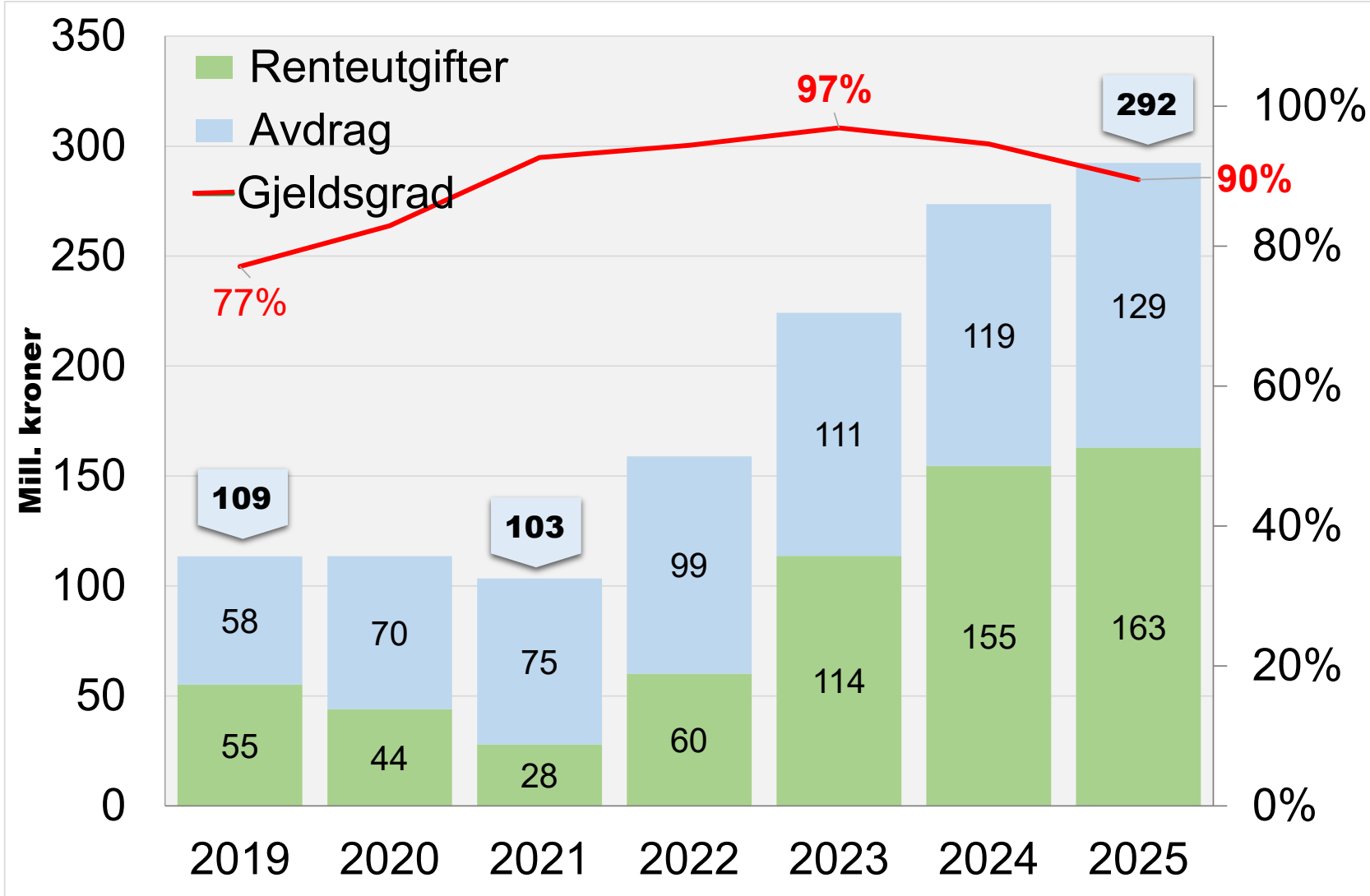

Hovedregel finansiering

- **Brutto investering på 1 000 mill. kr**
- **Finansiering (80 % lånefinansiert)**
 - Momskompensasjon 200 mill. kr
 - Bruk av lån 800 mill. kr
 - Egenkapital fra drift

- **Øker gjeldsgraden isolert sett med 28 prosent**
- **Økte renter og avdrag over 60 mill. kr – med dagens rentenivå som må dekkes av drifta.**

Økte kapitalkostnader

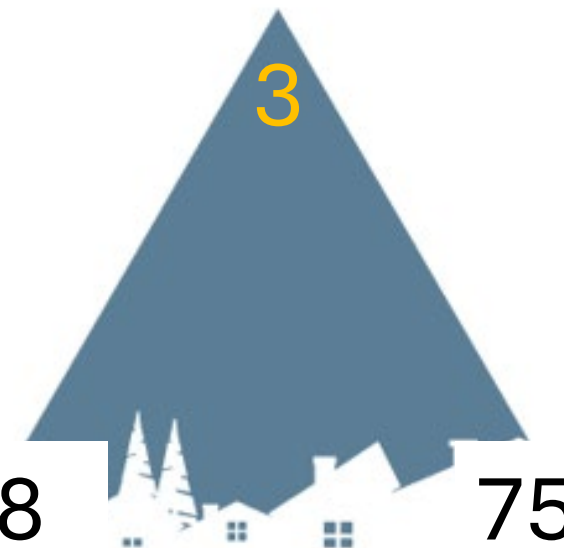

**2026:
319 mill. kr**

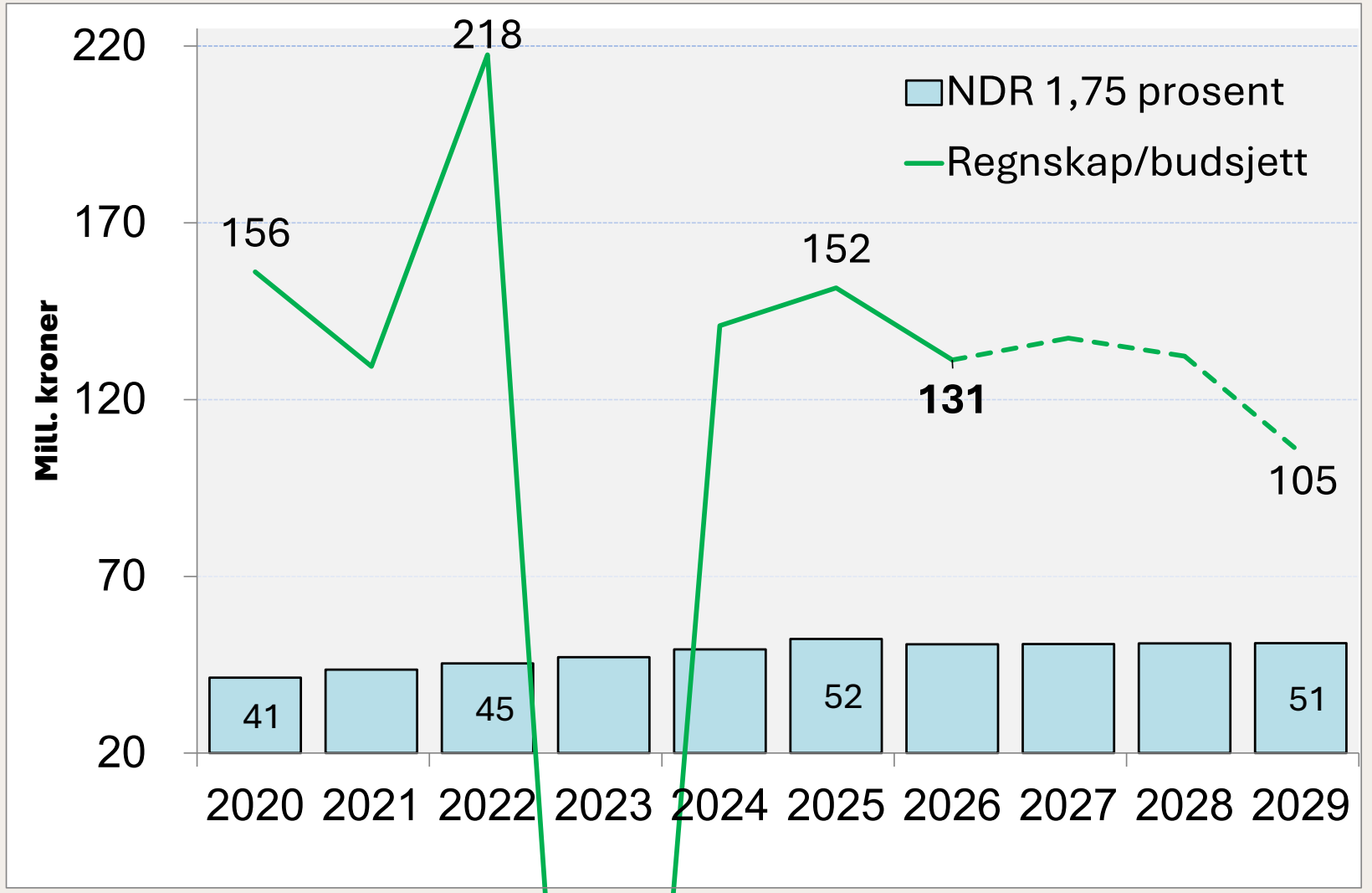

**KOMMUNAL
ØKONOMISK
BÆREKRAFT**

Netto driftsresultat?

Omstillings behov

Rammetilpasning tjenester 2026 - 2029

Sektor	2026	2027	2028	2029	Prosent *)
Støttetjeneste	1,8	3,1	4,3	6,1	4,5 %
Oppvekst og kultur	23,8	38,1	54,9	75,4	11,0 %
Helse og mestring	11,8	22,3	31,2	38,4	5,1 %
Nav kommune	0,6	1,1	1,5	2,1	3,9 %
Tekniske tjenester	5,8	9,8	13,0	17,2	7,6 %
Kirkelig Fellesråd	0,2	0,3	0,4	0,6	3,9 %
Totalt	44,0	74,7	105,3	139,8	7,5 %
<i>Uløst omstillingsbehov oppvekst og kultur</i>	16	26	39	52	

*) i prosent av netto budsjettramme 2025

Foreløpig omstillingsbehov 2027 - 2030

2027	2028	2029	2030
42	77	112	112+

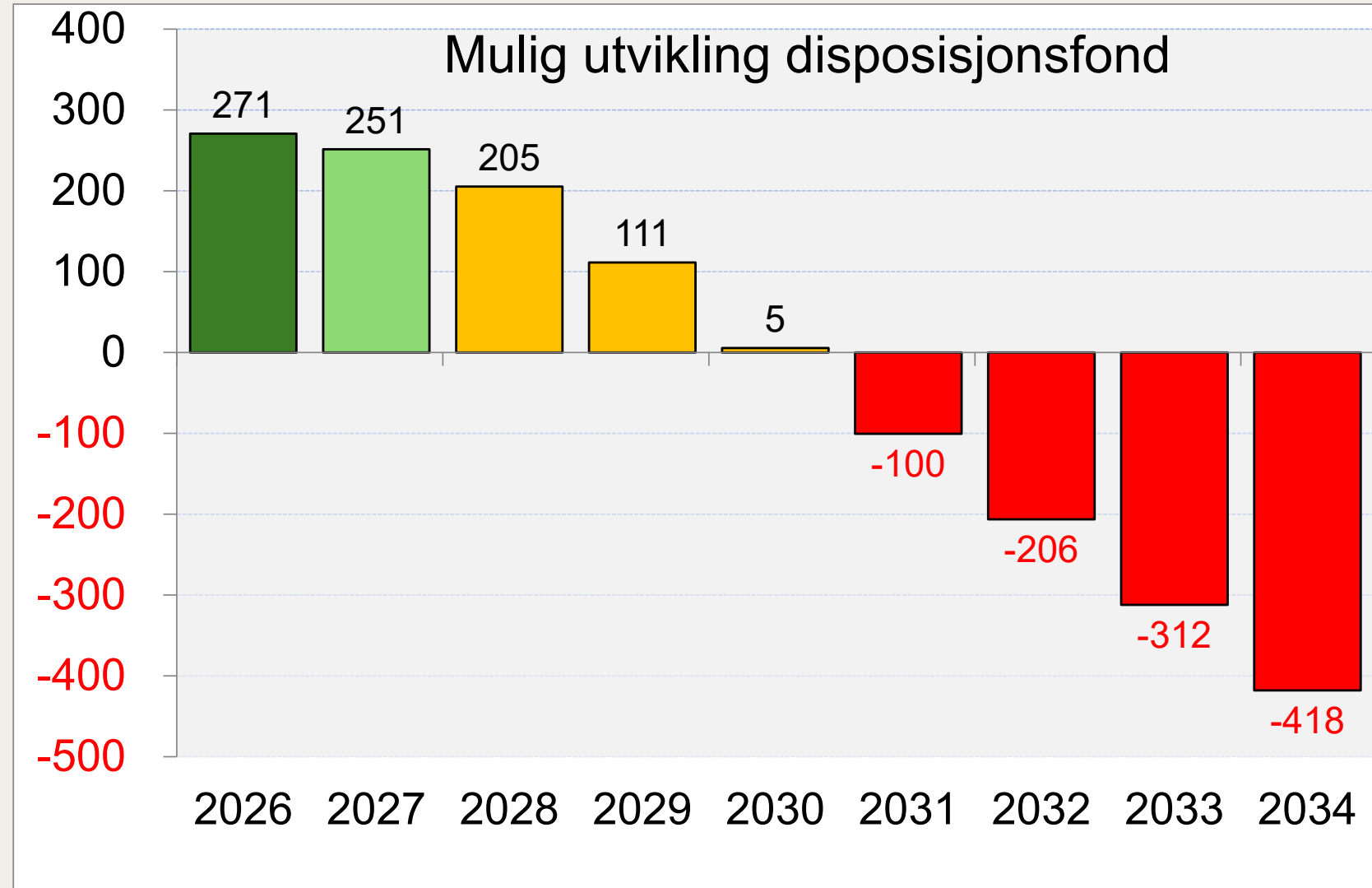
- Uten nye tiltak drift og investeringer
- Økte kapitalkostnader kommer på toppen
- **Hvordan løse manglende strukturgrep?**

Mulige konsekvenser

Forutsetninger:

- Struktur finansieres av disposisjonsfondet.
- Nye tiltak drift 8,0 mill. kr.
- Økt rente og avdrag.
 - ✓ Økt budsjett rente
 - ✓ Investeringskisse

➤ **Ingen nye tiltak og prioriteringer er med**

Hvor ønsker vi å være?

Bærekraft

- Samfunnsutvikler
- Økonomisk bærekraft

Redusert NDR

- Skyver på generasjonsprinsippet

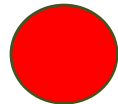
Forbruk realkapital

- Økte investeringsbehov

Bruk av reserver

- Politisk handlingsrom borte

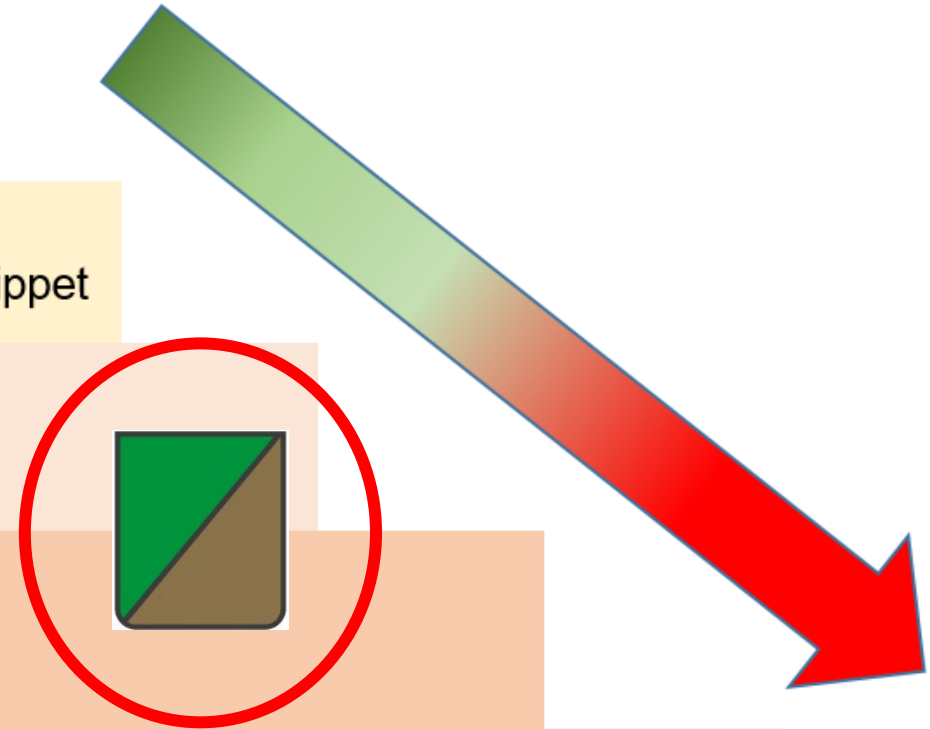

Driftsunderskudd

- Negativt netto driftsresultat
- Velferdsleveransen får problemer

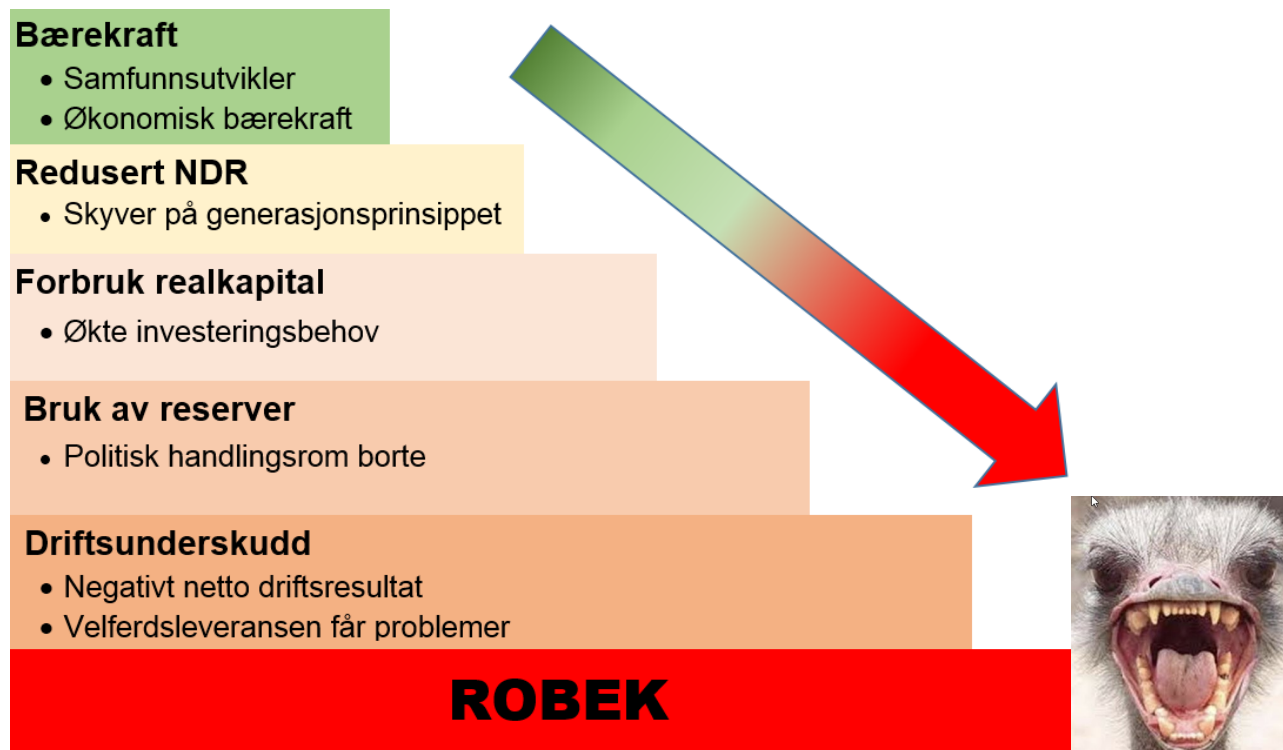

ROBEK

Beslutninger er satt på vent.....

- Utfordringen øker
- Vi tenker ikke langsiktig og handler ikke nå
- Vi følger ikke demografien i tråd med inntektssystemet

Tenke langt

Sakte - sakte

Tilpasning år for år

Sammenbruddet

Veien til dit ingen ville

